

Posudek oponenta diplomové práce

Diplomantka: Eliška Ráabová

Název práce: *Problematika současné smrti více osob v právně historické perspektivě*, Olomouc, 2021

Vedoucí: doc. JUDr. et Mgr. Ondřej Horák, Ph.D.

Oponent: doc. JUDr. Petr Dostálík, Ph.D.

Úvodem posudku bych rád upozornil na skutečnost, že název práce je pleonasmem. Současná smrt znamená vždy smrt více osob. Navíc není zcela přesný: zkoumáme problém, kdy osoby nezemřely současně, ale jedna zemřela dříve než druhá, ovšem skutkově je obtížné prokázat, kdo zemřel jako první a kdo jako druhý. Tvrzení, že nelze-li prokázat jinak, má se zato, že obě osoby zemřely současně, je jedním (a nikoliv nejlepším) řešením problému.

Diplomantka zvolila úzké, nesmírně zajímavé téma, které je možno sledovat od římského práva až do současnosti nejen v české, ale i zahraniční právní úpravě. Práce samotná splňuje formální náležitosti, obsahuje poznámkový aparát i dostatečnou českou i zahraniční literaturu.

Za nedostatek považuji, že diplomantka nepracuje s českými monografiemi z římského práva (nabízelo by se např. SC Trebellianum doc. Bartoška).

Z hlediska systematického považuji za nadbytečné pasáže, které se věnují genezi jednotlivých právních kodexů (Digesta, Codex Theresianus, ABGB, OZ 1964, atd). Tyto kapitoly neodpovídají tématu práce.

K práci po obsahové stránce uvádím následující:

Novellae nejsou čtvrtou částí *Corpus iuris civilis*. Jsou to změny, které vydal Justinián ještě za svého života. Žádná část *Corpus iuris civilis* není věnována dědickému právu, případy vztahující se k dědickému právu nacházíme rovnoměrně ve většině knih (i když je pravda, co diplomantka uvádí o knihách, které jsou věnovány přímo odkazům.) Škoda, že se diplomantka více nevěnovala samotnému fragmentu z díla právníka Tryphonia (uvádí pouze jeho jméno, bez bližších podrobností) a kontextu, v jakém byl tento fragment zařazen do Digest. V této souvislosti bylo možno uvést i další fragmenty z Tryphoninova díla *Disputationum* (s využitím Lenelova díla *Paligenesis iuris civilis*). 35. kniha 5. titul je věnován rozličným právním otázkám z různých oblastí soukromého práva, které se týkají, jak skutkových, tak právních nejasností (např. jestli si může po smrti manžela manželka

ponechat věc, apod). Diplomantka se mohla omezit pouze na 4. paragraf 9. fragmentu 34. knihy, který považují, stejně jako ona, za klíčové pravidlo, a také já se domnívám, že správně se (stejně jako já) domnívá, že Tryphoninus toto pravidlo volí proto, aby nedošlo k odúmrti.

Z tohoto důvodu postrádám pasáž, která by podrobněji rozebrala, jak to bylo s odúmrtím v římském právu - tvrzení diplomantky, že odúmrtí přechází majetek na stát rozhodně neplatilo v klasickém právu. Velmi pěkně je zpracovaná kapitola o intestátní dědické posloupnosti v římském právu, která je zachycena v historickém vývoji a aplikována na případ současné smrti. Diplomantka oceňuje jasná a jednoduchá pravidla, která řešila ani ne tak problém současné smrti, ale nedostatek důkazů v situaci, kdy jedna z osob zemřela dříve, než osoba jiná a není zřejmé, kdo zemřel první a druhý.

A dále už je to zcela jednoduché: Kromě Arndtse, jehož práci diplomantka z nepříliš jasných důvodů předřazuje před Tereziánský kodex, tak všechny ostatní právní úpravy, které diplomantka zmiňuje (a že jich je!), včetně NOZ, opouštějí *unisono* řešení římského práva a tvrdí, že se má zato, v nejasném případě osoby zemřely současně. S tvrzením diplomantky, že je tomu proto, že CT byl založen na zásadách přirozeného práva, než na římském právu, je možno jenom souhlasit. Domnívám se však, že ozvěny řešení právníka Tryphonina je možné nalézt i u dalších představitelů pandektistiky, kromě Arndtse, a že je pravděpodobné, že před přijetím řešení v německém občanském zákoníku proběhla mezi pandektisty určitá diskuze na toto téma, kde i zazněly argumenty pro a proti řešení problému současné smrti. O účelnosti Tryphoninova řešení v moderním právu svědčí i právní úprava českého pojistného práva, která je bohužel zahrnuta do stejného kodexu jako pravidla pro dědění.

Na závěr je možno konstatovat, že práce je velmi kvalitně zpracována, autorka komparuje uvedený právní problém s německou a rakouskou právní úpravou (které jsou stejné a opsané jedna od druhé). Za nesmírně zajímavé považuji srovnání s pojistným právem, které obsahuje odlišnou právní úpravu a je pěkným příkladem toho, že soukromé právo a občanský zákoník není totéž a že legislativci při absorpci pojistné smlouvy do NOZ odvedli pramizernou práci. Spolu s doc. Cvrčkem se domnívám, že je vhodné, aby jedna norma (občanský zákoník) měla jedno pravidlo pro jednu situaci. To není zvláštní úprava, to je hloupá úprava.

Diplomovou práci považuji za velmi zdařilou, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji známku **výborně (A)**.

K diskuzi při obhajobě doporučuji otázku, jaké důvody asi vedly právníka období severovské dynastie Tryphonina k řešení této nejasné otázky (*res dubia*) pomocí domněnky zletislosti a jaké jsou výhody a nevýhody tohoto řešení ve srovnání s přijatou "germánskou" variantou, tedy že osoby zemřely současně.

V Přerově, dne 10. 4. 2021

doc. JUDr. Petr Dostálík, Ph.D.